

Επίδραση της Ορθοδοξίας στην καθιέρωση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική: μια ματιά μέσα από το πρίσμα των δραστηριοτήτων της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας

Η ιδέα της καθιέρωσης των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική ζωή της κοινωνίας εμφανίζεται από τα πρώτα κιόλας βήματα της χριστιανικής πίστης. Έχοντας περάσει από αναρίθμητες δοκιμές, διωγμούς και οδύνες, η Εκκλησία πήρε χάρη από τον Θεό και από διωγμένη έγινε επικρατούσα. Ο Τερτυλλιανός, ένας από τους Πατέρες της Εκκλησίας, έλεγε με θάρρος στους εθνικούς: «Είμαστε χτεσινοί, αλλά έχουμε ήδη γεμίσει το καθετί το δικό σας: τις πόλεις, τα νησιά, τα κάστρα, την λαϊκή συνέλευση, τα ίδια τα στρατόπεδα, τις κερκίδες, το παλάτι του Αυτοκράτορα, την γερουσία και την αγορά...». Η Εκκλησία απέκτησε το δικαίωμα να ομιλεί ενώπιον των βασιλιάδων και των λαών επηρεάζοντας την πορεία των ιστορικών εξελίξεων.

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας δραστηριοποιείται με επιτυχία εδώ και πάνω από 20 χρόνια μέσα στις δύσκολες πολιτικές, κοινωνικοοικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες, αυτή την στιγμή η Οργάνωση αυτή συνενώνει τους εκπροσώπους της Ευρώπης, της Ασίας, της Αφρικής και της Αμερικής επιβεβαιώνοντας και πάλι ότι οι αξίες και τα ιδεώδη που έχει διακηρύξει η ΔΣΟ είναι σημαντικά για ολόκληρη την ανθρωπότητα ως εκ των πραγμάτων χριστιανικά. Η ιδιαιτερότητα και η διάκριση της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας από τις άλλες παρόμοιες οργανώσεις συνίσταται στο ό,τι πριν απ' αυτήν δεν υπήρχαν διακρατικές οργανώσεις που υπερασπίζονται τα συμφέροντα της Ορθοδοξίας πάνω σε πολιτική και νομοθετική βάση. Στην Διακήρυξη των μελών της Συνέλευσης (Ιούνιος του 1993) που υιοθετήθηκε στα Ορμύλια της Χαλκιδικής (Ελλάδα) επισημαίνεται ο σημαντικός ρόλος της Ορθοδοξίας στην σύγχρονη Ευρώπη έξω από οποιεσδήποτε ομολογιακές, φυλετικές και εθνικές αντιπαραθέσεις. Διατυπώθηκε η πρόταση να διευρυνθεί η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στην αναζήτηση των λύσεων για τα προβλήματα που απασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο: τα οικολογικά, τα κοινωνικά, την προστασία της υγείας, την ανεκτικότητα. Είναι οι χώροι που ως συνήθως γίνονται αντικείμενο της πολιτικής εκμετάλλευσης και κερδοσκοπίας και, μαζί μ' αυτό, έχουν ανάγκη τις χριστιανικές κοινωνικές αξίες περισσότερο από τους άλλους. Τον Ιούνιο του 1994 στην Αθήνα οι εκπρόσωποι των 20 ευρωπαϊκών κοινοβουλίων υπέγραψαν την πράξη για την ίδρυση της «Ευρωπαϊκής Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας», οι βασικοί σκοποί και στόχοι της οποίας διαμορφώνουν και συντονίζουν την επίδραση της Ορθοδοξίας πάνω στη διεθνή και την εσωτερική πολιτική. Στις δραστηριότητες της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας συμμετέχουν κοινοβουλευτικοί, οι πολιτικοί, οι φιλόσοφοι, οι νομικοί, οι κληρικοί και οι εκπρόσωποι των άλλων κοινωνικά σημαντικών τομέων της ζωικής δραστηριότητας της κοινωνίας. Ακόμη ένα σημαντικό στοιχείο στην δράση της ΔΣΟ σε σχέση με την καθιέρωση των αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική είναι το γεγονός ότι η ιδέα της δημιουργίας μιας ορθόδοξης οργάνωσης των κοινοβουλευτικών ανήκε στην Ελλάδα, την πατρίδα του κοινοβουλευτισμού και της δημοκρατίας, καθώς και τον τόπο όπου ιδρύθηκαν οι πρώτες χριστιανικές εκκλησίες, θεμελιώθηκαν οι παραδόσεις της ορθόδοξου πίστεως και κηρύχθηκε το Ευαγγέλιο! Ας εξετάσουμε την επίδραση που έχει η Ορθοδοξία στην καθιέρωση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική μέσα από το πρίσμα των δραστηριοτήτων της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

Στην Διακήρυξη των εκπροσώπων των κοινοβουλίων που πήραν μέρος στην 20ή επετειακή σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης (Ιούνιος του 2013) της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας υπογραμμίζεται η ανάγκη η Ορθοδοξία να συμβάλλει στην καθιέρωση των κοινωνικών χριστιανικών αξιών, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ισότητα, το δικαίωμα για εργασία και παιδεία, η προστασία της ζωής και του περιβάλλοντος, στην πολιτική.

Αναλύοντας τα έγγραφα της ΔΣΟ ξεχωρίζουμε τις εξής κοινωνικές χριστιανικές αξίες: η ελευθερία του ατόμου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η αμοιβαία βοήθεια, η κοινωνική αλληλεγγύη.

Κοινωνική διακονία της Εκκλησίας. Το πρόβλημα της αναβάθμισης της κοινωνικής δραστηριότητας της ορθόδοξης κοινότητας που για πρώτη φορά τέθηκε στο συνέδριο του Μινσκ σύντομα ορίστηκε από την Γραμματεία της ΔΣΟ ως το κεντρικό θέμα συζήτησης στην 3^η Συνέλευση της ΔΣΟ στη Σόφια. Και ήδη τον Γενάρη του 1996, έξι μήνες πριν από το συνέδριο, το θέμα εγκρίθηκε τελικά με την εξής διατύπωση: «Κοινωνικό έργο της ορθόδοξης κοινότητας». Για πρώτη φορά εκπονήθηκε η έννοια της «ορθόδοξης κοινότητας», η οποία συμπεριλαμβάνει όχι μόνο τους εκπροσώπους της διοικητικής δομής της εκκλησιαστικής ιεραρχίας, αλλά τον κάθε άνθρωπο που θεωρεί τον εαυτό του ορθόδοξο, που καλείται να φέρει στον κόσμο το θείο φως, να συμβάλει με τις δικές του δυνάμεις στην διάδοση των κοινωνικών ιδεωδών του Χριστιανισμού σε όλους τους τομείς της ζωής του κοινωνικού συνόλου.

Ένας τεράστιος ρόλος στην ενσάρκωση των ιδεών που εγκρίθηκαν στα συνέδρια της ΔΣΟ σχετικά με την κοινωνική διακονία της Εκκλησίας ανήκει στις ενορίες. Ειδικά οι θρησκευτικές κοινότητες που βοηθούν τους ιερωμένους στα ζητήματα της οικονομικής διαχείρισης, στην θρησκευτική εκπαίδευση, στην διαπαιδαγώγηση και στο φιλανθρωπικό έργο αποτελούν την γέφυρα ανάμεσα στον ανώτατο κλήρο και τους ανθρώπους που χρειάζονται παρηγοριά, φροντίδα και αρωγή. Σε ορισμένες χώρες υπάρχουν κρατικοί θεσμοί που συμπράττουν με την Εκκλησία. Σήμερα ως αποτέλεσμα της δράσης αυτής έχουν ιδρυθεί κοινωνικές και κοινωνικές-θρησκευτικές ενώσεις που πρόσκεινται άμεσα στις δομές της Ορθόδοξου Εκκλησίας που θέτουν ως στόχο τους την σύμπραξη στην Εκκλησία στην αναγέννηση των ορθόδοξων παραδόσεων και του πολιτισμού. Έτσι, στην επαρχία της Χερσώνας της Ορθόδοξου Εκκλησίας του Πατριαρχείου της Μόσχας δραστηριοποιείται το νεολαιίστικο κίνημα «Ανάστασις» που καλείται να συνενώσει την ορθόδοξη νεολαία, να υλοποιεί προγράμματα κοινωνικής διακονίας προς τους φτωχούς, τα ορφανά και τους μοναχικούς ανθρώπους μεγάλης ηλικίας.

Χριστιανικό ιδεώδες του πολιτικού. Ο απόστολος Παύλος μας καλεί να προσευχόμαστε για την εξουσία, καθώς δεν υπάρχει εξουσία που δεν είναι από τον Θεό (Ρωμ., ΙΓ':1-6). Τα κανονικά βιβλία της Καινής Διαθήκης αντανακλούν την κοινωνική κατάσταση, μέσα στην οποία έπρεπε να καθιερωθούν οι χριστιανικές αξίες που συχνά αποκαλύπτουν την αντίθεση ανάμεσα στο σύνηθες, το καθιερωμένο και το δέον. Οι καθιερωμένοι νόμοι και κανόνες της πολιτικής ζωής πολύ συχνά δεν συμπίπτουν ούτε καν με τους κανόνες που διακηρύσσονται στα νομικά έγγραφα και δεν αντανακλούν την διδασκαλία του Χριστού. Η καινοδιαθηκική θεολογία της εξουσίας παρουσιάζει τον χριστιανό ως «κοινωνικό» άνθρωπο. Ένας τέτοιος χριστιανός έχει την ικανότητα να παίρνει ανεξάρτητες αποφάσεις κατά την θέλησή του λαμβάνοντας υπόψη την γνώση των θείων πνευματικών νόμων της εκκλησιαστικής κοινωνικότητας, οι οποίοι έπειτα καθορίζουν τον τρόπο ζωής, την συμπεριφορά, τις πράξεις του απέναντι στους ηθικούς-δικαιικούς κανόνες, τις απαγορεύσεις, τους νόμους και τις υποχρεώσεις του πολίτη.

Η στήριξη της κοσμικής εξουσίας και η επίδραση στην πολιτική ζωή της κοινωνίας αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ορθοδοξίας. Η ορθόδοξη πίστη πάντοτε καλλιεργούσε τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη απέναντι στην εξουσία, καθώς, κατά την Γραφή, Θεού γαρ διάκονος εστί σοι εις το αγαθόν. (Ρωμ., ΙΓ':4)). Από την εποχή της Καινής Διαθήκης δεν έχουν αλλάξει οι προσδοκίες των ανθρώπων: θέλουν να διάγουν ήσυχο και αμέριμνο βίο, χωρίς τους πολέμους, τις αναταραχές, τις επαναστάσεις, την διαφθορά και την ασυδοσία από την πλευρά των αρχών.

Η Ουκρανία ανήκει στην επικράτεια της κανονικής Ορθοδοξίας, γι' αυτό η ορθόδοξη πίστη σ' αυτήν την χώρα πάντα είχε μια σημαντική επιρροή στην πολιτική και τους πολιτικούς. Τα χρόνια των διωγμών και των κατατρεγμών για την πίστη στον Θεό, της απαγόρευσης στους πολιτικούς παράγοντες να εκφράζουν ανοιχτά τα θρησκευτικά τους αισθήματα ανήκουν πλέον στην ιστορία. Σήμερα η πνευματικότητα επικρατεί σε ολόκληρη την χώρα. Για τις ανατολικοχριστιανικές χώρες είναι ιδιαίτερα σημαντικό η «πνευματικότητα» αυτή να μην γίνει καθημερινότητα και προσωπίο, πίσω από το οποίο βρίσκονται μια εντελώς διαφορετική ζωή

και διαφορετικές αρχές μέσα στις οποίες δεν χωράει ο Χριστός. Η ορθόδοξη κοινότητα που φέρνει την εικόνα της Εκκλησίας στον κόσμο πρέπει να γίνει ένα πολύ σημαντικό στοιχείο διαμόρφωσης του πολιτισμού, με την συμμετοχή του οποίου θα επιτελείται το φιλανθρωπικό, ανθρωπιστικό, ιεραποστολικό, κατηχητικό, ειρηνευτικό έργο, η κοινωνική διακονία της Εκκλησίας.

Οι πολιτικοί είναι άνθρωποι με υψηλή κοινωνική θέση, τα λάθη των οποίων συχνά μετατρέπονται σε αμαρτίες απέναντι σε ολόκληρους λαούς και καμιά φορά και ολόκληρο τον κόσμο, που δεν μπορούν να εξιλεωθούν. Κάποτε οι Ευαγγελικές εκκλησίες της Γερμανίας ευλόγησαν τον Χίτλερ και σήμερα θυμόμαστε ξανά και ξανά με οδύνη τις φρικαλεότητες του πολέμου. Η Ορθοδοξία οφείλει να είναι φύλακας στις επάλξεις της ειρήνης – να απευθύνει συνέχεια έκκληση για την ειρήνευση στους πολιτικούς και γι' αυτό δεν πρέπει η ίδια να είναι μαχόμενη. Είναι ανεπίτρεπτο να γίνονται συγκρούσεις για τα εδάφη και τους ναούς, για τις ενορίες, να ευλογούνται οι αμαρτωλές αποφάσεις που λαμβάνουν οι κρατούντες με αντάλλαγμα κάποια υλικά αγαθά.

Οι ορθόδοξοι ιεράρχες έχοντας το κύρος και την επιρροή τους στους διεθνείς κύκλους, καθώς και στις πολιτικές ελίτ της κοινωνίας καλούνται από τον ίδιο τον Θεό να συμβάλουν στην καθιέρωση των χριστιανικών αξιών μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, των αρχών και των λαών, φέρνοντάς τους τις εντολές του Χριστού. Ούτως ώστε η χριστιανική ηθική των πολιτικών να μην περιορίζεται στις επιδεικτικές δεήσεις στους ναούς, τις βουτιές κατά τις γιορτές των Θεοφανείων ή την παρουσία στις εκκλησίες υπό την επισταμένη προσοχή των εκατοντάδων τηλεοπτικών καμερών και στις κοινωνικές εκδηλώσεις με την συνοδεία των ιεραρχών της Εκκλησίας, πρέπει να ενσαρκώνουν στην δράση τους τις κοινωνικές αξίες που είχε διακηρύξει ο Χριστός – την εντιμότητα, την δικαιοσύνη, την φιλανθρωπία, την ελεημοσύνη, την βοήθεια προς τον συνάνθρωπο, την φροντίδα για τους άλλους περισσότερο από τον ίδιο τον εαυτό τους. Ένας κυβερνήτης είναι διάκονος του Θεού! Καμιά θρησκεία ποτέ δεν έχει διακηρύξει τις αρχές διακόνους των ανθρώπων! Ωστόσο στην Καινή Διαθήκη ο ίδιος ο Κύριος έρχεται στον κόσμο για να Διακονήσει και να Σώσει. Να διακονήσει και όχι να κυβερνήσει, να αποκομίσει όφελος. Ο απόστολος Παύλος περιγράφει το αποτέλεσμα που είχε η διείσδυση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική ζωή της αρχαίας κοινωνίας, όταν «ανόητοι και απειθείς... προς παν έργον αγαθόν ετοιμούς είναι» (Προς Τίτον, κεφ. Γ', 1-3).

Οι κοινωνικές αξίες του Χριστιανισμού στην πολιτική είναι ιδιαίτερα αναντικατάστατες κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Το χρυσό ίνδαλμα κυβερνάει απροκάλυπτα στον κόσμο. Κάποτε ο Σέξπιρ έγραφε: «ο χρυσός είναι ικανός να κάνει το πιο μαύρο το πιο άσπρο, το καθετί το σιχαμερό – ωραίο, την κάθε αμαρτία – αληθινή, το καθετί το χαμπερές – υψηλό, σ' αυτόν υποδουλώνονται εξίσου η ελεύθερη ιδιοφυία και το αιματηρό κακούργημα». Σήμερα η φιλαργυρία διαταράσσει και ανατρέπει τους θρόνους των ισχυρών ανεβάζοντας στην εξουσία τιποτένιους ανθρώπους, προκαλεί εξωτερικές επιλοκές και πολέμους, σπέρνει εσωτερική διχόνοια που οδηγεί σε αιματηρές επαναστάσεις. Οι σύγχρονες οικονομικές κρίσεις και καταστροφές οφείλονται, κατά κύριο λόγο, στην πτώση των ανθρώπινων ηθών. Η φωνή της Εκκλησίας, η φωνή της Ορθοδοξίας ακούγεται αρκετά αμυδρά σ' αυτόν τον αγώνα. Ο επίσκοπος Νικόλαος της Ωχρίδας επισημαίνει: «Ο Θεός χρησιμοποίησε ένα σύγχρονο μέσο και έπληξε τους σύγχρονους ανθρώπους – τις τράπεζες, τα χρηματιστήρια, τα οικονομικά και το συνάλλαγμα ανατρέποντας τα τραπέζια των σαράφηδων σε ολόκληρο τον κόσμο όπως κάποτε στον ναό των Ιεροσολύμων». Άλλαξε άραγε η Εκκλησία που επίσης έχει παρασυρθεί σ' αυτό το κυνήγι των αργυρίων, τις απόψεις της, σταμάτησε άραγε αυτό το «γλέντι στον καιρό της πανούκλας»; (είναι παρμένο από το Διαδίκτυο) Όταν αντί για βοήθεια προς τον πλησίον οι ανώτατοι ιεράρχες της Εκκλησίας επιλέγουν ακριβώς αυτοκίνητα και είδη πολυτελείας; Αυτή είναι άραγε η εικόνα του Χριστού και της Εκκλησίας Του που η πύλη άδου ου κατισχύσουσιν αυτής;

Η 17^η Γενική Συνέλευση της ΔΣΟ υπογράμμισε ότι η οικονομική κρίση και οι οικολογικές καταστροφές σε ολόκληρο τον κόσμο αποδυνάμωσαν τις κοινωνικές αξίες και αποκάλυψαν τα πολυάριθμα προβλήματα της κοινωνίας. Η Ορθοδοξία καλείται να δώσει στους

ανθρώπους την πίστη, το στήριγμα και την ελπίδα για το μέλλον. Οι ιερωμένοι, οι ορθόδοξοι πολιτικοί πρέπει να προσέρχονται στους ανθρώπους έτοιμοι να τους βοηθήσουν και όχι να κλείνονται στους ναούς προστατευμένοι από την προσωπική τους ασφάλεια και τις κλειδαριές. Στην 19^η Γενική Συνέλευση της ΔΣΟ (Πράγα, 2012) οι βουλευτές τόνισαν ιδιαίτερα ότι η οικονομική κρίση αποτελεί πρόκληση στις δημοκρατικές αξίες. Στην πορεία της Συνέλευσης προτάθηκε ο τρόπος, με τον οποίο η Ορθοδοξία μπορεί να επηρεάζει την πολιτική την περίοδο της κρίσης – να βρει μια ισορροπία ανάμεσα στο πολιτικό και το οικονομικό στοιχείο και να αγωνιστεί για την διατήρηση των πνευματικών και ηθικών κοινωνικών αξιών.

«**Αγάπα τον πλησίον σου**» στην πολιτική. Το θεμέλιο της ζωής της Καινής Διαθήκης αποτελούν δύο εντολές – η θρησκευτική «αγάπα τον Θεό» και η κοινωνική – «αγάπα τον πλησίον σου» (Μακ., ΙΒ΄:30, Μτ., ΚΒ΄:39, Λκ., Ι:27). Η καθιέρωση των αξιών αυτών στην πολιτική οδηγεί στην επίτευξη της αρμονίας μεταξύ του πνευματικού και του εμπράγματος στοιχείου στον άνθρωπο και στην κοινωνία. Η διατήρηση των χριστιανικών αξιών ήταν το κεντρικό θέμα της 15^{ης} συνόδου της Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ (Ρόδος, Ελλάδα, 2008) αφιερωμένης στην επίλυση της κρίσης του παγκόσμιου συστήματος αξιών ως πρόκληση για την Ορθοδοξία. Οι πολιτικοί, οι θεολόγοι και οι κοινωνικοί παράγοντες υιοθέτησαν ένα ενιαίο ψήφισμα τονίζοντας ότι η αμοιβαία κατανόηση ανάμεσα στους ορθόδοξους λαούς δημιουργεί ένα ισχυρό θεμέλιο για την σταθερή παγκόσμια πολιτική.

Η Ορθοδοξία καλείται να φέρει στην πολιτική την **τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών** χωρίς οποιαδήποτε προνόμια και διακρίσεις. Ένας από τους στόχους της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας είναι, με την βοήθεια του ενωτικού πνεύματος της Ορθοδοξίας, να συμβάλει στο να ξεπεραστούν οι ακραίες εθνικιστικές, ομολογιακές και θρησκευτικές αντιθέσεις, να βρεθούν αποτελεσματικοί τρόποι προστασίας των εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων. Τα μέλη της ΔΣΟ συνέχεια συζητούν τα προβλήματα που έχουν σχέση με την έκφραση των ορθόδοξων αξιών στον σύγχρονο κόσμο. Το σημείο εκκίνησης του έργου της ΔΣΟ είναι ο αγώνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα τόσο των χριστιανών, όσο και των πιστών των άλλων θρησκειών. Η Ορθοδοξία πρέπει να αποτελέσει παράδειγμα σ' αυτό. Όταν υπάρχουν προνόμια για τους ιερωμένους, ψέματα και αμαρτίες που συζητιούνται έντονα από τα ΜΜΕ και τους ενορίτες, δεν μπορεί κανείς να περιμένει ότι τέτοιοι ιερωμένοι μπορούν να επηρεάσουν την πολιτική φέρνοντας μέσα της την Σπίθα του Θεού. Η Εκκλησία δεν μπορεί να είναι πηγή της αμαρτίας!

Η Ορθοδοξία καλείται να φέρει στην πολιτική την **ηθική αξιοπρέπεια του ανθρώπου** και όχι την εξουσία, τον πλούτο και την θέση στην κοινωνία. Η Βίβλος μας λέει ότι η «Οδὲ ὄφιος ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς» (Γέν., Γ΄, 1). Ο ὄφιος αυτός δελεάζοντας τον Χριστό πρότεινε εξουσία και πλούτη έναντι της κατάστασης της πτώσης και της λατρείας του κακού!

Η παιδεία αποτελεί έναν σημαντικό κρίκο στην διαμόρφωση της ηθικής. Σ' αυτό το πνεύμα στις 13 Ιουνίου του 1995 υιοθετήθηκε το Ψήφισμα «Για την ανάπτυξη του ορθόδοξου πολιτισμού και της πνευματικής-ηθικής διαφώτισης και παιδείας». Το Ψήφισμα αντανάκλωσε τους σκοπούς και τους στόχους της ΔΣΟ στον τομέα της πνευματικής διαφώτισης – την αποκάλυψη του ρόλου της Ορθοδοξίας ως σημαντικού και αναγκαίου παράγοντα της ανάπτυξης και της έκφρασης του πολιτισμού, των παραδόσεων στην διαμόρφωση της νέας ευρωπαϊκής πραγματικότητας, την συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς στην εκπόνηση και την υλοποίηση των πολιτιστικών, των πολιτιστικών-διαφωτιστικών, των εκπαιδευτικών-μορφωτικών και επιστημονικών προγραμμάτων που στοχεύουν στην μελέτη και την διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ορθοδοξίας, στην εκπόνηση και την δημιουργία των προγραμμάτων σπουδών και εγχειριδίων που απευθύνονται στους φοιτητές των παιδαγωγικών σχολών, τα οποία τους βοηθούν να γνωρίσουν τις βάσεις του ορθόδοξου πολιτισμού ως συστατικό μέρος της πανχριστιανικής και της πανευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, στην συμβολή στην ανάπτυξη των μαθημάτων γενικής παιδείας, της θρησκευσιολογίας και προγραμμάτων μέσα στο σύστημα της προαιρετικής εκπαίδευσης, στην συμβολή στην οργάνωση των διαγωνισμών των ειδικών προγραμμάτων, στην χορήγηση των ενθαρρυντικών

βραβείων και υποτροφιών, μεταξύ άλλων, και στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, στην εκπόνηση των προαιρετικών μαθημάτων και των ειδικών μαθημάτων που απευθύνονται στους μαθητές όλων των ηλικιών. Σήμερα στην σύγχρονη εκπαιδευτική διαδικασία διαφαίνονται καθαρά οι αγαθοί καρποί του Ψηφίσματος αυτού. Στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης της Ουκρανίας έχει εισαχθεί το καινούριο μάθημα «Οι βάσεις της χριστιανικής ηθικής» και οι ιερωμένοι της Ορθοδόξου Εκκλησίας συμμετέχουν στην διδασκαλία του. Στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχει εισαχθεί τοειδικό πιλοτικό μάθημα «Οι βάσεις της Ορθοδοξίας», το οποίο επιτρέπει όχι μόνο στους ορθόδοξους, αλλά και στους εκπροσώπους των άλλων ομολογιών και στους αθεϊστές να γνωρίσουν τις ρίζες της πίστης και τους βασικούς δογματικούς κανόνες.

Η ανάγκη της ηθικής αναγέννησης του ανθρώπου ήταν το κεντρικό θέμα της 15^{ης} συνόδου της Γενικής Συνέλευσης της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας «Η κρίση του παγκοσμίου αξιακού συστήματος ως πρόκληση για την Χριστιανική Ορθοδοξία» (Ρόδος, 25-28 Ιουνίου του 2008). Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι στον χαιρετισμό του προς τα μέλη της Συνέλευσης ο Παναγιώτατος πατριάρχης της Μόσχας και πασών των Ρωσιών Αλέξιος ο Β' τόνισε ότι η πτώση των ηθικών αρχών στην κοινωνία και οι επίμονες προσπάθειες να αρνηθεί κανείς το χριστιανικό περιεχόμενο του ευρωπαϊκού πολιτισμού συμβάλλουν περαιτέρω στην καταναλωτική στάση των ανθρώπων απέναντι στην ζωή. Ο Πατριάρχης κάλεσε τους εκπροσώπους να εξετάσουν όλη την σπουδαιότητα της σύγχρονης πρόκλησης που αντιμετωπίζει η Ορθοδοξία για να διαμορφωθεί ένα σύστημα ενεργειών υπέρ των παραδοσιακών αξιών και να τεκμηριωθεί η θεμελιώδης σημασία της χριστιανικής πνευματικότητας για την περαιτέρω ανάπτυξη της ανθρωπότητας στο πλαίσιο της οικοδόμησης των δίκαιων κοινωνικών και δικαιοκτών αρχών της κρατικής και διεθνούς οργάνωσης.

Τόσο μεγάλα και υπεύθυνα καθήκοντα επιβάλλουν την εκ των πραγμάτων χριστιανική ενότητα ανάμεσα στους ορθόδοξους λαούς και τους εκπροσώπους τους για να δυναμώσει η επιρροή τους στον κόσμο. Η Εκκλησία δεν πρέπει να σκύβει το κεφάλι της μπροστά στην εξουσία και τον πλούτο, η κλήση της είναι να φέρει τις χριστιανικές κοινωνικές αξίες στην πολιτική και όχι να κάνει συμβιβασμούς προκειμένου να αποκομίσει γήινα αγαθά.

Η Ορθοδοξία καλείται να επηρεάζει την πολιτική στην **επίλυση των ζητημάτων της φτώχειας**. Η φιλοπονία είναι κοινωνική αξία του Χριστιανισμού και πρέπει να επηρεάζει τις διαδικασίες της νομοθετικής επίλυσης του προβλήματος της φτώχειας. Στις ετήσιες συνόδους, τα συνέδρια και τις συναντήσεις της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας εξετάζονται οι σύγχρονες νομοθετικές και θρησκευτικές προσπάθειες να επιλυθεί το πρόβλημα της φτώχειας. Το συνέδριο «Η κοινωνική διάσταση των μονοθεϊστικών θρησκειών» (Κωνσταντινούπολη, Μάρτιος του 2013) που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της ΔΣΟ εξέτασε το θέμα της συνένωσης των προσπαθειών για να επιλυθούν τα ζητήματα που έχουν σχέση με την φτώχεια. Οι Αποστολικές Διαταγές βάζουν τα εξής λόγια στα χείλη του αποστόλου **Παύλου** (νομίζω ότι είναι του Πέτρου): «να ντραπείτεσεις, πού κρατάτεόσα ανήκουν στους άλλους, και να μιμηθείτε την ισότητα του Θεού, και δε θα μείνει κανένας φτωχός». Τα λόγια αυτά είναι επίκαιρα για την σύγχρονη πολιτική – μην κρατάτε όσα ανήκουν στους άλλους! Ποιος αν όχι η Εκκλησία οφείλει να κάνει εκκλήσεις στους πολιτικούς και να αποκαλύπτει την αμαρτία;!

Άλλη μία κοινωνική αξία του Χριστιανισμού είναι η **ειρηνευτική δράση**. Θέλοντας να δικαιολογήσουμε ή να εξηγήσουμε ένα ιστορικό γεγονός, προπαντός όταν η κοινωνία αισθάνεται ότι την βαρύνει ένα μέρος της ενοχής, λέμε: «Αυτή είναι η αναπόδραστη πορεία της ιστορίας». Δεν υπάρχει τίποτε το αναπόδραστο, η ιστορία είναι πάντοτε η σύμπραξη των δύο δυνάμεων – της Θεϊκής και της ανθρώπινης θέλησης. Η Ορθοδοξία οφείλει να στρέφει την ανθρώπινη θέληση προς την ειρηνευτική δράση, σύμφωνα με τις κοινωνικές αρχές του Χριστιανισμού. Το συνέδριο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας (Ιούνιος του 1993) υπογράμμισε τον ξεχωριστό ρόλο της Ορθοδοξίας ως γέφυρας ανάμεσα στους πολιτισμούς της Ευρώπης και της Ασίας ούτως ώστε μέσω του διαλόγου να ταχθεί υπέρ της διαφύλαξης της ειρήνης και της αμοιβαίας κατανόησης πάνω στον πλανήτη.

Στο συνέδριο του Μινσκ (Μάρτιος του 1996) τονίστηκε ότι στις συνθήκες της εξάπλωσης των περιφερειακών κρίσεων και συγκρούσεων που ασκούν καταστρεπτική επίδραση σε όλο το παγκόσμιο σύστημα, οι λαοί της μεταβυζαντινής πνευματικής παράδοσης δεν έχουν την πρόθεση να οικοδομήσουν μια κλειστή κοινότητα ή σύνδεσμο απομονωμένο από τις άλλες χώρες και λαούς. Οι ορθόδοξοι λαοί τάσσονται υπέρ των διαδικασιών ολοκλήρωσης στην ήπειρο, υπέρ της ενιαίας Ευρώπης και υπέρ της παρουσίας τους εκεί. Στο μεταξύ οι λαοί της ορθόδοξης περιοχής θα ήθελαν να είναι παρόντες στην Ευρώπη, η οποία ενοποιείται, χωρίς να χάσουν την ανεπανάληπτη εικόνα, την πίστη, την πνευματικότητα, την γλώσσα και τον πολιτισμό τους. Στο συνέδριο τέθηκαν τα προβλήματα της κοινωνικής διακονίας της ορθόδοξης κοινότητας, της ειρηνευτικής και της φιλανθρωπικής της δράσης. Η χρονιά αυτή έγινε χρονιά καμπής σε ό,τι αφορά στην καθιέρωση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική. Η Συνέλευση αποκαλύφθηκε στον κόσμο και απέκτησε την δυνατότητα να συνάψει αμοιβαίες σχέσεις με τους κοινοβουλευτικούς της Αυστραλίας και των ΗΠΑ. Ένα σημαντικό βήμα στο πλαίσιο της ειρηνευτικής της δράσης υπήρξε η υιοθέτηση του ανακοινωθέντος και η δήλωση προς τις αρχές της Εσθονίας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως ούτως ώστε να κάνουν το παν δυνατό για να θέσουν τέρμα στις διακρίσεις και τις παραβάσεις των δικαιωμάτων των ορθόδοξων πιστών στην Εσθονία, για να διασφαλιστεί η εκκλησιαστική ειρήνη σ' αυτήν την χώρα.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η δράση της ΔΣΟ κατά την περίοδο της εθνικής μισαλλοδοξίας απέναντι στην ορθόδοξη μερίδα του πληθυσμού του Κοσόβου και των Μετοχιών. Στο συνέδριο της Μολδαβίας (Μάιος του 1998) οι σύνεδροι εξέτασαν την ιστορία της πολύπλοκης αυτής σύγκρουσης που εξελίσσεται στο κέντρο της Ευρώπης και μίλησαν με αγωνία για το υπαρκτό ενδεχόμενο των καινούριων ένοπλων συγκρούσεων εξαιτίας της διεθνικής διχόνοιας. Τα μέλη αυτού του φόρουμ κάλεσαν την παγκόσμια κοινότητα, προς αποφυγή της αιματοχυσίας, να μην επεμβαίνει στις εσωτερικές υποθέσεις του κυρίαρχου κράτους της Γιουγκοσλαβίας, καλώντας ταυτόχρονα την κυβέρνηση αυτής της χώρας να μην ενδίδει στις προκλήσεις των Αλβανών εθνικιστών και να προσπαθήσει να βρει ειρηνικούς τρόπους για να διευθετηθεί η σύγκρουση. Βασική αιτία της επικίνδυνης αυτής κατάστασης, κατά την γνώμη των μελών, ήταν η συνεχιζόμενη διαίρεση της Ευρώπης, η επίμονη τήρηση από μια σειρά πανευρωπαϊκών θεσμών των αμφίβολων και απαρχαιωμένων δογμάτων που δημιουργήθηκαν και διατυπώθηκαν εκτός μιας ευρείας αντιπροσωπευτικής συζήτησης, οι βασικές θέσεις των οποίων συνδέονται με την υπεροχή της χρήσης των βίαιων μεθόδων στις διεθνείς σχέσεις. Το πρόβλημα των διαιρεμένων λαών, των προσφύγων που έπεσαν θύματα των θρησκευτικών και εθνικών εκκαθαρίσεων δυσχεραίνει κατά πολύ την κατάσταση στην Ευρώπη.

Σήμερα ο κόσμος συγκλονίζεται ξανά και ξανά από την θρησκευτική εχθρότητα και τις συγκρούσεις. Η κατάσταση στην Αίγυπτο έγινε καταλύτης για να ενωθούν οι εκπρόσωποι των χριστιανικών ομολογιών για να υπερασπιστούν τους πιστούς τους. Οι ορθόδοξοι και οι καθολικοί προσεύχονται όλοι μαζί για την ειρήνη σ' αυτήν την γη, για την προστασία και την βοήθεια προς όλους τους πάσχοντες για την πίστη στον Θεό και καλούν την παγκόσμια κοινότητα να λάβει δραστικά μέτρα για να διευθετήσει τις συγκρούσεις στην Αφρική.

Σ' αυτό το πνεύμα θα θέλαμε να τονίσουμε ότι η ειρήνη δεν αρχίζει κάπου στην μακρινή Αφρική όπου οι μουσουλμάνοι εξοντώνουν τους χριστιανούς. Η ειρήνη πρέπει να αρχίζει από τις χώρες μας, οι οποίες, όντας ορθόδοξες, συνεχίζουν να εχθρεύονται η μία την άλλη. Φέτος η Ουκρανία γιόρτασε τα 1025 χρόνια του εκχριστιανισμού της Ρωσίας (Ρους), όταν η Ρους από ειδωλολατρία στράφηκε στον χριστιανισμό. Η γιορτή αυτή δεν έγινε το σύμβολο της ενότητας και της ειρήνης μεταξύ των ομολογιών, όπως ikέτευε ο Χριστός, «ίνα πάντες ένώσι». Χωρίς να αναφερθούμε στις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των καθολικών και των ορθόδοξων, ας τονίσουμε ότι ακόμη και η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν κατάφερε να ξεχάσει τις διαφορές, τις διχόνοιες και τα προβλήματά της – τα πατριαρχεία του Κιέβου και της Μόσχας γιορτάζουν κατά μόνας, τα ΜΜΕ είναι γεμάτα αμοιβαίες κατηγορίες, οι ενορίτες προσβάλλουν ο ένας τον άλλον! Ο Χριστός λέει ότι κανείς δεν μπορεί να βγάλει τη δοκό από τον οφθαλμό του άλλου, χωρίς να βγάλει το κάρφος από τον δικό του! Δεν θα είμαστε σε θέση να φέρουμε την ειρήνη όσο δεν είμαστε οι

ίδιοι πηγή της ειρήνης, δεν ξεχνάμε τα παράπονά μας και δεν ενωνόμαστε για να υπερασπιστούμε την Γη μας!

Προοπτικές. Σήμερα η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας αναπτύσσει ενεργό δράση για να καθιερώσει τις κοινωνικές αξίες του Χριστιανισμού στην πολιτική. Τα φορμά της δουλειάς είναι διαφορετικά: η αποστολή αντιπροσωπειών και η συμμετοχή στις εργασίες των συνόδων, των Γενικών Συνελεύσεων της ΔΣΟ, των συνεδρίων και συναντήσεων, η ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο διαφόρων προγραμμάτων. Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας όχι μόνο κατάφερε να διατηρηθεί μέσα στις δύσκολες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, αλλά αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς, πράγμα που αποδεικνύει την επιτακτική κοινωνική ανάγκη ύπαρξης μιας τέτοιας οργάνωσης, προπαντός λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη οικονομικής στήριξης από πλευράς των περισσότερων χωρών-μελών, ενώ τα όσα κάνει η ΔΣΟ βρίσκουν ανταπόκριση μέσα στις ψυχές και τα μυαλά των ανθρώπων. Ωστόσο για να εξασφαλιστεί η περαιτέρω αποτελεσματική της ανάπτυξη πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή στην ενεργό δράση ούτως ώστε μετά τις συναντήσεις οι εκπρόσωποι μέσα στις χώρες τους να ενσαρκώνουν στην ζωή τις ιδέες και τους σκοπούς που έχουν διακηρυχθεί.

Για να συνεχιστεί το έργο της καθιέρωσης των κοινωνικών χριστιανικών αξιών στην πολιτική πρέπει να δοθεί ένας λογικός ορισμός της έννοιας των «χριστιανικών αξιών». Σήμερα ο Χριστιανισμός έχει γίνει ιδεολογία, κουλτούρα, κληρονομιά και όχι η ατομική επιλογή του ανθρώπου να ακολουθεί τις εντολές του Χριστού την κάθε μέρα της ζωής του. Κατά την πεποίθησή μας, είναι ανεπίτρεπτο να βλέπει κανείς τις «χριστιανικές αξίες» στην χριστιανική κληρονομιά. Σήμερα μιλάμε για τις χριστιανικές ρίζες της Ευρώπης, ωστόσο υπάρχει ακόμη η χριστιανική Αφρική, Ασία και Αμερική. Ξεχνάμε την Οικουμενική Εκκλησία, την παγκόσμια αποστολή της – ακριβώς μέσα σ' αυτό το πνεύμα, μέσω της δράσης της ΔΣΟ η Ορθοδοξία αποκτά την δυνατότητα να απευθύνεται στον κόσμο.

Σήμερα ο πολιτικός κόσμος και η κοινωνία έχουν τα βλέμματά τους στραμμένα προς την Ορθοδοξία αναμένοντας δραστικά βήματα! Ωστόσο, προς μεγάλη μας λύπη, είμαστε αναγκασμένοι να διαπιστώσουμε ότι στις μετασοβιετικές χώρες η Εκκλησία έχει εξαντλήσει τα όρια του κύρους της, όπως, άλλωστε, και τα όρια της εμπιστοσύνης εκ μέρους της κοινωνίας. Υπ' αυτές τις συνθήκες είναι ιδιαίτερα σημαντική η αποτελεσματική δράση της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας ως διεθνούς οργάνωσης που καθιερώνει τις κοινωνικές αξίες του Χριστιανισμού στην πολιτική μέσω της Ορθοδοξίας. Κατά την γνώμη μας, η διέξοδος πρέπει να συνίσταται στο εξής. Πρώτα, να θυμηθούμε τι είναι ο Χριστιανισμός. Εκείνος ο Χριστιανισμός που είχε κηρύξει ο Χριστός! Ο Χριστός δεν έκανε κήρυγμα για τα «υψηλά» θέματα, τις κατηγορίες και τα φιλοσοφικά συστήματα, μιλούσε με απλά λόγια που ήταν κατανοητά στους ανθρώπους. Η καθιέρωση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική είναι αδύνατη χωρίς την καθιέρωση των πραγματικών χριστιανικών αξιών στην ζωή του κάθε ανθρώπου. Των πραγματικών αξιών, όχι των απομιμήσεων, όχι των τυπικών τελετών και των προσμίξεων της ειδωλολατρίας, της εξωτερικής θρησκευτικότητας και των δογμάτων! Η Ορθοδοξία πρέπει να υψώσει την φωνή της και να αρχίσει να μιλάει για τον Χριστό, για την αγάπη Του, για την συγχώρεση των αμαρτιών, για την σταυρική θυσία. Οι περισσότεροι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τον Χριστιανισμό απλώς ως ένα πασίγνωστο και καλά πλασαρισμένο εμπορικό σήμα και μερικοί, μάλιστα, το έχουν βαρεθεί.

Λένε ότι οι ιδέες κυβερνούν τον κόσμο, ωστόσο είναι ικανές να ανατρέψουν τον κόσμο μόνο όταν αποκτήσουν σάρκα και οστά. Η Ορθοδοξία οφείλει να δίνει σάρκα στις κοινωνικές αξίες που είχε κηρύξει ο Χριστός, να φέρει το αιώνιο και το άφθαρτο μέσω των ιερωμένων της στην πολιτική και στην κοινωνία! Όταν οι ορθόδοξοι βουλευτές, ιερωμένοι και πιστοί υψώσουν την φωνή τους, αρχίσουν να χτυπάνε στις καρδιές και τις ψυχές, να κηδεμονεύουν αυτές τις ψυχές, να μεριμνούν γι' αυτές και όχι να τις χρησιμοποιούν ως παρόχους της ανέμελης ύπαρξής τους, τότε θα δούμε εν δράσει όλες εκείνες τις ιδέες, την υλοποίηση των οποίων η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας διακονεί εδώ και πάνω από 20 χρόνια.

